

36

הלכות שבת סימן רעו

ביאורים ומוספים המשך

דעת הגר"ש אויערבך (ש"כ פ"י הע' מה, ופ"א הע' א ובר"ש שם), שמאחר שהדלקת האור נעשית רק על ידי פתיחת הדלת באופן קבוע ומתוכנן, וכן הכיבוי נעשה על ידי סגירת הדלת, והכבד שנחשב הדבר כהדלקה וכיבוי בידים, ולא רק כאינו מתכוון ופסיק רישא, וכן נוטה דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת ח"ב פכ"ג הע' קלו), והוסיף הגר"ש אויערבך (ש"כ ח"ג פ"י הע' לו), שאם אין פתיחת המקרר נחשבת כהדלקת הנורה במתכוון, אלא כפסיק רישא בלבד, יש לדון שאם יעצום את עיניו ולא יהנה מהאור, יהיה שיהיה מותר לפתוח את המקרר לצורך גדול, משום שנחשב הדבר כפסיק רישא ולא נוחא ליה. ולענין פתיחתו ע"י נכרי ראה מד שכתבנו לעיל סי' רעו ס"ק ל'. ולענין פתיחתו ע"י קטן ראה מד שכתבנו בביה"ל לקמן סי' שמג ס"א ד"ה מדברי סופרים.

דעת החו"א (הובא בחוט שני ח"א קונטרס החשמל עמ' קצט) שאף אם אין נורה במקרר אסור לפתוחו, כיון שהוא פתול על ידי טרמוסטט, וביאר הגר"ן קרליץ (שם), שכיון שאסור לפתוחו בשעה שאין המנוע פועל, שהרי גורם הוא להפעילו על ידי כניסת האוויר החם לתוכו [ואם יתחיל המקרר לפעול מיד, יש בזה חשש איסור דאורייתא, מפני שנחשב הדבר ככח ראשון, וגב אם לא יתחיל לפעול מיד, יש בזה על כל פנים איסור דרבנן]. לכן אסור לפתוחו אף כשהמנוע פועל, גזירה שמא יפתחנו כשהמנוע אינו פועל, שבכל מקום שיש חשש ברור שאדם יכשל באיסור, אין צריך לכך תקנה מיוחדת של חז"ל.

מאידך, בשו"ת אגרות משה (אורח חיים סי' סח) כתב, שאף על פי שכשהמנוע אינו פועל אסור לפתוח את המקרר, משום שגורם להפעלתו, מ"מ מותר לפתוחו כשהמנוע פועל. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' טז וחיד' סי' סד).

והגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה שם) כתב, שמותר לפתוח מקרר אף בשעה שאין המנוע פועל, משום שהמקרר כבר מותקן כראוי ועומד על תבונתו הראויה לפעול בשעת הצורך, ועוד, כיון שלאחר זמן נפסקת פעולת המקרר מאליה, אין להפעלה זו חשיבות מלאכה, ומאחר שאין בזה אלא חשש עשית גרמא, יש להקל על פי סברות אלו. [אמנם, כיון שישנם שינויים בין הדגמים השונים של המקררים, ובחלק מהם יש חששות נוספים בפתיחתם או בסגירתם, יש לברר היטב אצל מומחה את סדר פעולת המקרר].

ולענין פתיחת דלת הבית כשפועל בו מזגן, דעת הגר"ש אלישיב (מאור השבת ח"ד סי' יד ס"ק נו) שאף על פי שכניסת האוויר החם גורמת לזיזת הפעלת המנוע, מ"מ מותר לפתוח את הדלת בין בשעה שהמנוע פועל ובין בשעה שאינו פועל, כיון שאין זו אלא הבערה שלא בדרך, ואין פעולה זאת נעשית בגוף המכשיר, וכן יש גורמים נוספים המשפיעים על הפעלת המזגן. מאידך, דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני שם עמ' רג) שאף על פי שבדרך כלל אין חשש שמא יופעל המזגן מיד בשעת פתיחת הדלת בכח ראשון, מ"מ באופן שיש חשש שמא יתחיל המזגן לפעול מיד בשעת פתיחת הדלת, אסור לפתוחה, וישאיר תחילה את הדלת פתוחה בשיעור שיכנס חום הגורם להפעלת המנוע ללא הפסק, שבאופן זה אין כל השפעה על פעולת המנוע כשיפתחנה לגמרי.

[משנ"ב ס"ק י]

ואם אין שם רוח קלל, קטר [מ"א בסימן תקיד ס"ק ט'¹⁵].

המשך בעמוד הבא

מערב שבת, כדי שלא יבואו לטלטלו בשבת טלטול מן הצד, והוסיף, שאם יש טירחה בדבר אין צריך להסירו.

(9) וכן לגבי בגד או שולחן שיש עליהם כמה פרוטות, כתב לקמן (סי' שי ס"ק לא) שאינם נאסרים מדיון בסיס, כיון שאין אדם מבטל את בגדו ושולחנו לפרוטות, והפרוטות בטלות לגביהם.

[שעה"צ ס"ק ו]

קלא קט'¹⁰].

(10) שכתב (ס"ק ב), שבגר הקבוע בדלת עצמה, אין פתיחת הדלת בנחת מועילה, כיון שבקלות עלול הנר להתנדנד, ויתקרב השמן אל הפתילה או יתרחק ממנה.

→ opening refrigerator

[משנ"ב ס"ק ח]

ומקני שאין בהם משום מקרב השמן או מרחק¹¹].

(11) ואף על פי שלענין איסור הקריאה לאור הנר מחשש שמא יטה, כתבו הא"י והגר"א [הובאו לעיל סי' ערה ס"ק ד] שאסור לקרוא אף לאורו של נר שעה, לפי שיש לחשש שמא יטה אותו, כתב בביה"ל לעיל (סי' רסה ס"ג ד"ה וטח) שיש להאסור לקרוא לאור הנר הוא החשש שמא יטה את הנר בכוחה, ולזה יש לחשש אף בנר של שעה, מה שאין כן כשהחשש הוא שמא ייגרם הכיבוי על ידי הנדנד, אין לחשש לכך בנר של שעה, שהרי אין זה פסיק רישא.

ולגבי נרות המצויים בזמננו, שהם עבים במקצת, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח תשובה יט) שדינם כנרות של שמן, שהרי מתקבץ בפיהם השמן, ולכן יש לחשש בהם לקירוב השמן לפתילה או לריחוק ממנה, ולא הקלו הפוסקים בנרות שעה אלא בנרות דקים בלבד.

[ביה"ל ד"ה שמא יכבנו]

רק קרוב לפסיק רישא¹²].

(12) וכעין זה כתב בשעה"צ לקמן (סי' שכ ס"ק מט) לענין הידוק מוכין בפי פך שיש בו משקין, שמה שכתב המרדכי (שבת סי' תכה, הובאו דבריו במשנ"ב שם ס"ק מד) שאסור לעשות כן משום פסיק רישא של מלאכה רישה, יתכן שכונתו שהדבר אסור אף שאין זה אלא קרוב לפסיק רישא. וכן לענין חצצות סכין מהכותל, כתב במשנ"ב לקמן (סי' שיד ס"ק נב) שאף שאינו מתכוין לעשית נקב על ידי זה [דבר האסור משום מלאכה בונה], מ"מ כמעט פסיק רישא הוא.

[משנ"ב ס"ק ט]

מקני שהיה המנעב גורם להבעיר המדורה יותר¹³; ואף-על-פי שאינו מקנן בזה, מכל מקום פסיק רישא הוא¹⁴].

(13) רצמחים המושפעים מהאור והאור, דעת הגר"ש אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ה) שלא מצינו שאסור לפתוח את הדלת כנגדם, אלא שנשאר בצ"ע מהו החילוק בין דין זה ובין איסור פתיחת הדלת כנגד המדורה.

(14) וכן מקרר שיש בו נורה הנדלקת בשעת פתיחתו, כתב בשו"ת אגרות משה (אורח חיים סי' סח) שאסור לפתוחו ולסגורו בשבת, שאף על פי שאינו מתכוין להדלקה וכיבוי, מ"מ פסיק רישא הוא.